ఇంటికి బావి

పాలడుగు
వెంకటేశ్వరరావు

వెనుక పూరిపాకలోపల పొయ్యిముందు కూర్చుని వున్న సీతామహాలక్ష్మమ్మ దొడ్లో ఏదో అలికిడి అయితే లేచి బయటికి వచ్చింది. దొడ్లో మనుషుల కలకలం స్పష్టంగా వినవచ్చింది. చెట్లమధ్యనుంచి బావి వయిపు గబగబా నడిచి వెళ్ళింది సీతామహాలక్ష్మమ్మ. అంతకుముందు జరిగిన గొడవ ఇంకా ఆమె చెవుల్లోనే వుంది.

రామ్మూర్తిగారు బావిపళ్ళెంమీద కూర్చుని కూలివాళ్ళతో మాట్లాడుతున్నారు. ఆడా మగా కలిసి పదిమంది కూలిజనం పలుగులూ, పారలూ పట్టుకుని సిద్ధంగా వున్నారు.

మట్టిని ఎక్కణ్ణించి తవ్వి పోయవలసినదీ, ఆ వివరాలు వాళ్ళకి చెప్తున్నారు రామ్మూర్తి.

సీతామహాలక్ష్మమ్మ గబగబా అక్కడికి వెళ్ళింది.

'ఏమిటండీ? ఏవిటి పిళ్ళంతా? ఎందుకొచ్చారు?'

రామ్మూర్తిగారు వెంటనే సమాధానం చెప్పలేక పోయేరు. కాసేపటికి నోరు పెగల్చుకొని సమాధానం చెప్పేరాయన. ఆయన గొంతు రుద్ధమయింది.

'సీతా! బావి పూడ్చేస్తున్నాను.'

సీతామహాలక్ష్మమ్మ పాముకాటేసినట్టు ఉలికి పడింది. వెంటనే ఆకులా ఒణికిపోయింది.

'ఇదేమిటండీ? మతిగాని పోయిందా?' అంది తొట్రుపాటుని కప్పుకున్నాక.

'అవునే, నాకు మతిపోయింది. అందుకే ఇటువంటి బుద్ధులు పుడుతున్నాయ్! ఊఁ కానీండిరా.' రామ్మూర్తి తీవ్రంగా అన్నారు.

సీతామహాలక్ష్మమ్మ మొహం జేవురించింది.

పూనకం పూనినట్టు అరిచింది 'ఒరేయ్! అబ్బాయిలూ! మీకెక్కడా మతిపోయిందా? పొండి, పొండి. ఓరి నర్సింటా! ఆనాడు మీ బాబు తవ్వేడు దీన్ని. అమృతం వంటి మంచినీరు వెలికి తీసేడు. నలుగురికీ ఉపయోగపడుతుంది. దాన్ని పూడ్చడానికి మీకు చేతులెలా వస్తున్నాయ్‌రా?'

'అమ్మగారూ! బాబు పిలుకొచ్చేడు. నాలుగు డబ్బులు దొరుకుతాయ్‌గదా అని వచ్చేము. అంతే నండి. తమరొద్దంటే వెంటనే వెళ్ళిపోతాము.'

'సరిసరి. కావాలంటే ఆడబ్బులు నేనిస్తాగాని వెళ్ళిపొండి. పొండి. మళ్ళీ ఇటురాకండి.' తీవ్రంగా అంది సీతామహాలక్ష్మమ్మ. పలుగూ, పారా సర్దుకుని వాళ్ళు వెళ్ళిపోయేరు.

రామ్మూర్తిగారు నిలువు గుడ్లేసుకుని చూస్తూ వుండిపోయేరు శూన్యంలోకి.

భార్య మొహంవంక చూడటానికి మనసు ఒప్పలేదు. వెంటనే లేచి వీధిలోకి వెళ్ళిపోయేరు. ఆయన తలకాయ బాధతో, అవమానంతో ఒంగింది.

* * *

ఆ వసువు తలగు డాబాకి ముందూ వెనకా విశాలమయిన ఆవరణ వుంది.

ఆస్థలాన్ని దాదాపు పదిహేనేళ్ళక్రితం రామ్మూర్తి కొన్నాడు. ఆ ఏడాదే ఆస్థలం చుట్టూ చిన్న ప్రహరీగోడ కట్టించేడు.

ఆనాడు, ఎన్నాళ్ళనుంచో మనసులో వున్న కోరిక భర్తకి వెల్లడి చేసింది సీతామహాలక్ష్మి!

సీతామహాలక్ష్మితో పెళ్ళయిన తరువాత రామ్మూర్తికి బాగా కలిసి వచ్చింది. పట్టిందల్లా బంగారమయింది. ఉన్న ఆస్తిపాస్తులు పెరిగేయ్! సంసారంలో ఆనందం పండించే అనుకూలవతియైన భార్యగానేగాక, అవసరమయినప్పుడు అమూల్యమయిన సలహాలందించేది భర్తకి సీతామహాలక్ష్మి.

భార్యంటే అనురాగంతోపాటు, ఆమె వ్యక్తిత్వాన్ని గౌరవించడం కూడా రామ్మూర్తి అలవర్చుకున్నాడు. అతని నైజం కూడా అటువంటిదే. రామ్మూర్తి గారికి బయట నానా హైరానాపడి, ఇంటికి వచ్చేసరికి ఎంతో హాయిగా వుండేది. ఎడారిలో ఎండనబడి వచ్చినవాడికి చల్లని వృక్షచ్ఛాయలో, కొబ్బరి నీళ్ళు దొరికినట్లుండేది.

తన చికాకులు అన్నీ మర్చిపోయి కొత్త మనిషయేవాడు రామ్మూర్తి, భార్య మొహం చూసేటప్పటికి. సీతామహాలక్ష్మి ఏ కోరికా అనుచితం కాదని రామ్మూర్తి నమ్మకం.

అందుకే, భార్య కోరికకి వెంటనే సరేనన్నాడు రామ్మూర్తి.

ఆ సంవత్సరమే ప్రారంభించాడు, పని. మరో రెండేళ్ళలో ఇల్లు పూర్తయింది. పది వేలు ఖర్చ

ఉంది. సీతామహాలక్ష్మి కొంగులో ప్రతిఫలించిన సంతృప్తి రామ్మూర్తికి ఆనందం కలుగ చేసింది. అవును, మరి. ఆనిశ కోరిక ప్రకారమే ఆ ఇంట్లో ప్రతి అంగుళమూ రూపు దిద్దుకుంది. ఆమె కోరిక ప్రకారమే ఇంటికి పసుపు రంగు వేయించాడు.

ఆ శ్రావణమాసంలో భార్యతో, ఇద్దరు కొడుకులతో, అట్టహాసంగా గృహప్రవేశం చేసేడు, రామ్మూర్తి.

అప్పటికి రామ్మూర్తి పెద్దకొడుకు చంద్రానికి పదేళ్ళు చిన్నవాడు రాజాకి ఎనిమిదేళ్ళు.

గృహప్రవేశం చేసిన్నాడు సత్యనారాయణ వ్రతమూ చేసుకున్నారు. పట్టుచీరతో పుంగులు గరగరమంటూ వుండగా చేతిలోని పళ్ళెంలో, పూజా సామగ్రిని తీసుకుని తన వెనుకే వస్తున్న భార్యని చూసి పొంగిపోయేడు, కొడుకు లిద్దరూ చెరో చెయ్యీ పుచ్చుకుని నడవగా వాళ్ళని తీసుకుని దేవుడి దగ్గరికి నడిచేడు! రామ్మూర్తి. తంతు అంతా అయినాక, మర్నాటి రాత్రి పడుకోబోయేముందు భార్య తమలపాకులు చిలకలు చుట్టి ఇస్తూ వుండగా అందుకుంటూ, అర్ధనిమీలిత నేత్రాలతో అడిగేడు రామ్మూర్తి.

"అన్నీ సంతృప్తి కలిగించినట్టే గదా రాణీ గారికి! ఏమయినా లోటుపాట్లుంటే సెలవియ్యండి. సరిచేసుకుంటాము."

సీతామహాలక్ష్మి నవ్వింది.

ఎర్రని పెదాలు చిత్రంగా వొంకరలు తిరిగేయి.

"ఇంకేమీ లేనట్టే అనుకుంటాను. అవునా?" అన్నాడు రామ్మూర్తి విశ్వాసం మనస్సు నిండా ఆక్రమించగా.

"ఉంది. ఇంక ఒక్కటే మిగిలిపోయింది." అంది సీతామహాలక్ష్మి. రామ్మూర్తి కంగారుపడ్డాడు.

"ఏమిటది? చెప్పవేమి?" అన్నాడు.

సీతామహాలక్ష్మి నవ్వింది అనురాగ పిచ్చిలంగా. "ఇన్నాళ్ళనుంచి అవస్థ పడుతూనే వున్నాము గదా! ఈ రెండు రోజులూ పూర్తిగా నీళ్ళ కోసమే పదిమంది మనుష్యుల్ని పెట్టేము. అయినా కొంత ఇబ్బంది తప్పలేదు. ఇది ఒకనాటిది కాదు గదా! రామయ్య గారి బావి ఇప్పుడు మనకి దూరమయింది."

"అవునే. ఆ సంగతి నేను మరిచిపోయేను. రేపే అప్పయ్యని పిలిపించి మాట్లాడ్తాను. ఎక్కడయితే బాగుంటుంది? బావి వెనక దొడ్లోనే త్రవ్విద్దామా?"

సీతామహాలక్ష్మమ్మ ఆలోచనలో పడింది. రామ్మూర్తి ఆమెనే చూస్తుండిపోయేడు.

భార్యాభర్తలిద్దరూ సంప్రతించుకొని చివరికి ఒక నిర్ణయానికి వచ్చేరు. బావిని వీధి పంపుగా తవ్వించాలని ఇద్దరూ ఒప్పుకున్నారు. అట్లా అయితే తమ అవసరమే గాక, ఇంకా ఆ చుట్టుపక్కల వాళ్ళ అవసరమూ తీరుతుందని ఆలోచన జరిగింది.

ఆ రెండోనాడే అప్పయ్య పదిమందిని తీసుకొచ్చి పని ప్రారంభించేడు, మంచి ముహూర్తాన, పూజ చేసి తవ్వకం ప్రారంభించేరు.

సిద్ధాంతి వచ్చి చూసి లెక్కలు వేశాడు, ఆక్రితం రోజు. అక్కడ అమృతం వంటి నీరు వస్తుందని తేల్చి చెప్పాడు, సిద్ధాంతి. కొబ్బరికాయ కొట్టి ప్రారంభించిన పని చురుకుగా సాగింది. పది రోజులు గడిచేయి.

పది గజాలు లోతు తెగింది. ఎక్కడా చెమ్మ కూడా తొంగి చూడలేదు. నల్లమట్టి. మరో అయిదు రోజులు గడిచింది. ఓపిగ్గా పని సాగింది. తెల్లటి మట్టి ప్రారంభమయింది. ఇంకో పది గజాలు వెళ్ళేరు.

అప్పయ్య నిరాశ ప్రకటించేడు.

రామ్మూర్తికీ ఆశ అడుగంటింది.

నలుగురూ చూసి పెదిమ విరిచేరు.

పైనుంచి చూస్తే ఎక్కడ పాతాళం లాగా కన్పిస్తున్నది నుయ్యి.

"ఇవాళ్టి నుంచి పని మాన్పించేస్తున్నాను. ఏమిటో! కొండంత ఆశతో మొదలు పెట్టేము" రామ్మూర్తిగారు నిరాశగా అన్నారు, భార్యతో.

"ఇవాళ కూడా త్రవ్వమనండి. మరో రెండు గజాలు వెళ్ళి చూద్దాము."

'అట్లాగే.'

రామ్మూర్తి చెప్పింది విని అప్పయ్య అయిష్టంగా అన్నాడు, 'మరి లాభం లేదండి. అయినా మీ కోరిక నెందుకు కాదనాలి. ఆ రెండు గజాలూ కూడా చూస్తాము. మరొక గజం లోతు దిగేప్పటికి ఒక మూలను చిన్నరాయి కన్పడింది. అక్కడ చెమ్మగా వుండటం చూసి అప్పయ్యకి ఆశ్చర్యమూ, ఆనందమూ కలిగేయి. గడ్డ పలుగు పెట్టి ఆ రాయిని తొలిగించేడు.

ఝుయ్యిమని దూసుకు వచ్చింది. మంజుల నాదాలు చేసింది.

జలధార! పొంగి వచ్చింది. కూలీలు సంతోషంతో చిచ్చిగంతులు వేసేరు. గబగబా అందరూ పైకి వచ్చేరు.

సంగతి తెలిసి రామ్మూర్తి భార్యని తీసుకుని వచ్చేడు చుట్టుప్రక్కల వాళ్ళూ వచ్చేరు. అందరి మొహాల్లో సంతోషం!

ఆ మధ్యాహ్నానికి బావి సగం వరకూ నీరు నిండింది. నీరు స్వచ్ఛంగా వుంది. రుచి అమృతమే!

బావికి చుట్టూ గోడ కట్టించేరు. పైన మెంటుతో పళ్ళెం కట్టేరు. పైన రెండు గిలకలు అమర్చేరు, సులువుగా నీరు చేదుకోటానికి.

చివరికి సీతామహాలక్ష్మి ఆఖరి కోరికా తీరింది.

అదే రామ్మూర్తి కోరికన్నూ.

దొడ్లో రకరకాల మొక్కలు పెట్టింది సీతామహాలక్ష్మి. కొబ్బరి, మామిడి, నారింజ, సపోటా, దానిమ్మ మొక్కలు ముందు దొడ్లో, అరటి, కాయగూరలు వెనక దొడ్లోను పెట్టింది.

'ఏమే! ఏవేవో మొక్కలు పెడుతున్నావు. వీటన్నిటి చేత కాయలు కాయించి తినాలనే!' నవ్వుతూ అన్నాడు రామ్మూర్తి.

'మనం తినకపోతే మన కొడుకులు తింటారు. మనవలు మనవరాళ్ళు తింటారు.' అంది సీతామహాలక్ష్మి.

'అవునేవ్! అది నిజమే.' అన్నాడు రామ్మూర్తి రోజూ దగ్గరుండి జీతగాళ్ళ చేత అన్నిమొక్కలకి నీళ్ళు పోయించేది సీతామహాలక్ష్మి. పిల్లలూ పోస్తామని గొడవ చేసేవారు.

సంతృప్తిగా కాలం దొర్లిపోయింది. తెలియకుండానే దొర్లిపోయింది.

పిల్లలు పెద్దవాళ్ళయేరు.

రోజులు మారేయి.

కాలమూ మారింది.

కొత్తనీరు వచ్చి పాతనీటిని కూడా కొట్టుకుపోతూంది.

మార్పు అనేది సృష్టిలో సహజం. నిన్న వున్నది నేడు లేదు. నేడు వున్నది రేపు వుండాలనీ లేదు. వర్తమానం అనేక విధాలా భూతంతోను విభేదించవచ్చును. విభేదిస్తుంది. అయితే ఆ పరిణామమనేది ప్రగతిగామిగా వున్నత దృక్పథాల వయిపు పయనించేదిగా వున్నప్పుడే శుభకరమూ ఆనందదాయకమూ అవుతుంది.

చంద్రానికి నాలుగేళ్ళ క్రితం పెళ్ళయింది.

రాజాకీ క్రితం సంవత్సరమే పెళ్ళయింది.

ఇద్దరూ మానసికంగా, శారీరకంగా ఎదిగేరు. వ్యవహర్తలని వూళ్ళో పేరు సంపాదించుకున్నారు. అయితే ఇద్దరివీ వేర్వేరు దృక్పథాలు. ఒకే కొమ్మ రెండు రకాల పూవులు.

రామ్మూర్తికి ఏళ్ళు పైబడ్డాయి. ఓపిక సన్నగిలింది.

కృష్ణా రామా అంటూ కాలక్షేపం చెయ్యాలన్న కోరిక కలిగింది.

కొడుకులు ప్రయోజకులయేరు.

అంతా వాళ్ళకప్పగించి 'కృష్ణా! రామా!' అంటూ కాలం వెళ్ళదీయటంకంటే కావాల్సింది ఏముంది? కాని. . . . .

అప్పటి వరకూ ప్రశాంతంగా వున్న ఆ వూరి వాతావరణంలో సంచలనం కలిగింది. నిద్రపోతూ వున్న వాళ్ళు వులికిపడి లేచేరు. పడుం వంచి చెమటోడ్చి పని చేయటానికలవాటు పడిన జనం దృష్టిని ఆమార్పు ఆకర్షించింది. సందు మొగల్లోనూ, రచ్చబండలవద్దా అవే చర్చలు. పరిపాలనా వ్యవస్థలో మార్పులు వచ్చేయి. అధికార వికేంద్రీకరణన్నారు. పల్లెలలో రాజకీయ చైతన్యం పెరిగింది. ఎలక్షన్లన్నారు. పథకం వుప్పతమయిందే. వుద్దేశాలూ గొప్పవి. అయితే. . . ., వూళ్ళో గ్రూపులన్నారు. పార్టీలన్నారు. వూరు రెండుగా చీలింది.

చంద్రం ఒకపార్టీకి నాయకుడన్నారు. రాజా రెండో పార్టీకి ఉపనాయకుడన్నారు.

ఒకేకప్పు క్రింద సహజీవనం చేస్తున్న విభిన్న దృక్పథాలు!

రామ్మూర్తికి ఆనోటా, ఈనోటా ఈ సంగతులు చూచాయగా తెలిశాయి. కొడుకులిద్దర్నీ పిల్చి తన దగ్గర కూర్చోపెట్టుకున్నాడు.

ఎడ మొగం, పెడ మొగం.

కక్షలూ కార్పణ్యాలు! సైద్ధాంతిక విబేధాలు.

రామ్మూర్తి కొడుకు లిద్దరికీ పసిపిల్లలికి చెప్పి

పెట్టి చెప్పాడు, "బాబూ! ఈ పార్టీలు, ఎలక్షన్లు మన బోటి వాళ్ళ కనవసరం. నేనూ, మీ అమ్మా మీ యిద్దర్నీ రెండు కళ్ళుగా చూసుకుని బ్రతుకుని వెళ్ళదీస్తున్నాం. మీ ఇద్దరూ పోటీలోపడి ఒకరి కొకరు దూరమయిపోతే మీ అమ్మ సహించలేదు. నా మాట విని అవన్నీ వదులుకొని మీ ఇద్దరూ సఖ్యంగా వుండండి. ఐకమత్యమే బలం" అని.

చంద్రం చిరునవ్వు నవ్వి భుజంమీద కండువా సరిచేసుకున్నాడు. రాజా అసహనంగా మొహం పెట్టేడు.

"ఈ విషయాలన్నీ మీకేం తెలుసు నాన్నా! మీకెందుకు? మీరు ఇవేమీ పట్టించుకోకుండా చూస్తూ వూరుకోండి. 'వాళ్ళని' ఎట్లా దారికి తేవాలో నాకు తెల్సు" అన్నాడు చంద్రం.

"అవున్నాన్నా! ఇప్పుడే అదీ తేలిపోవాలి. వాడేదో నేను పంచుకుని నా దారిని నేనుంటాను." అన్నాడు రాజా.

"దాన్దేముంది? రేపే ఆ వ్యవహారమూ పరిష్కరించుకోవచ్చును" గోగతో అన్నట్టు అని అక్కణ్ణించి వెళ్ళిపోయేడు చంద్రం.

రాజా అక్కణ్ణించి లేచి కండువా దులిపి భుజా నేసుకుని గోపలికి వెళ్ళేడు. రామ్మూర్తి నిస్సహాయంగా చూస్తూ వుండిపోయాడు. అప్పుడే రామ్మూర్తి గుండెల్లో గుబులు ప్రారంభమయింది. తన బాధని భార్యతో చెప్పాలనుకున్నాడు. కాని చెప్పలేకపోయేడు. ఆమె ఈ పరిణామాన్ని విని భరించగలదా? ఇదంతా ఇట్లా ఎందుకు జరుగుతున్నట్టు?

ఆ తర్వాత రెండు రోజులకే అంతా అయిపోయింది. ఎవరో పెద్దమనుషులు వచ్చారు. మధ్యవర్తిత్వం చేశారు.

పంపకాలయ్యాయి ఏదో చేసేరు. దొడ్లో నిలువునా

ఇంటి బావి

గోడ వెలిసింది, బావికి మధ్యగా డాబా రెండు భాగా లయింది. అన్నదమ్మురిద్దరికీ మధ్య 'గోడ' వెలిసింది. ముసలి వాళ్ళకని అప్పటికప్పుడు పూరిపాక వేయించారు. స్థిరాస్తులూ, చరాస్తులూ, పంపకాలయ్యేయి. చూస్తుండగానే, కళ్ళెదుటే అంతా అయిపోయింది. రామ్మూర్తీ, సీతమహాలక్ష్మీ ఏం చెయ్యలేకపోయేరు.

అగ్గి లగాయితు. . . . . . పూరిపాకలో నాలుగు రోజులపాటు నిప్పు రాజలేదు.

రామ్మూర్తి వీధి మొహం చూడలేదు. సీతామహాలక్ష్మి పక్కమీంచి లేవలేదు. ఇద్దరూ ఎదురెదురుగా పిచ్చివాళ్ళలాగా కూర్చుని వుండేవారు ఒకర్నొకరు చూసుకుని కన్నీళ్ళు పెట్టుకునేవారు.

గుండెల్లో రంపపు కోతకి కుమిలి కుమిలి పోయేవారు.

ఆ సంగతి ఎవరికీ పట్టలేదు.

ఇద్దరి మొహాలూ పీక్కుపోయేయి. జబ్బుపడి లేచిన మనుషుల్లా వున్నారు.

చివరికి సీతామహాలక్ష్మమ్మే మొండికేసింది.

దిగులుగా కూర్చునివున్న భర్తని చూసి జాలి వడింది ఆమె.

ఇట్లా అభోజనం వుండి ఏం సాధించేటట్టు? బిడ్డల్నయితే కన్నాం పెంచి పెద్ద చేశాం. మంచి బుద్ధులు చెప్పించాం. కలిసిమెలిసి సంసారాలు చేసుకుంటూంటే కన్నులపండుగగా చూసుకుని ఆనందించాలని ఆశపడ్డాం.

అనుకున్నట్టు జరగటం లేదు. ఇట్లా పంతాలు పట్టి వీళ్ళు ఏమయిపోతారో భగవంతుడికే తెలియాలి. ఆ బాధ గుండెల్ని కోస్తున్నది.

మర్చిపోదామన్నా మరపు రావటం లేదు.

అయినా, రేపే దేముంది?

వపోవృద్ధులుగా భరించక తప్పదేమిటి?

ఆ వయస్సులో 'వారు' వాళ్ళ రోజుల్నాంటి వనవాసాలు! అంతా తన పాపమే!

ఇంకా ఈ పాపం మూటకట్టుకోటం తనవల్ల కాదు.

అందుకే లేని ఓపిక తెచ్చుకుని బావి దగ్గరకు వెళ్ళి నీళ్ళు తెచ్చింది.

పొయ్యి వెలిగించి కాసిని ఓయ్యా ఉడకేసింది.

రామ్మూర్తిగారిని బ్రతిమాలి కాళ్ళా వేళ్ళా పడింది. ఎంగిలి పడేదాకా వదిలిపెట్టలేదు. ఏదో నాలుగు మెతుకులు కెలకటం తప్ప నుద దిగలేదు ఇద్దరికీ.

ఇంత అయి....... ప్రొద్దు గూకుతూనే వుంది! తెల్లవారుతూనూ వుంది!

ఆ సాయంత్రం..... రామ్మూర్తిగారు గడంచి మీద కూర్చున్నారు. సీతామహాలక్ష్మి పొయ్యి దగ్గర కూర్చుని ఏదో చేస్తూ ఉంది.

చంద్రం మామూలుగా వచ్చేడు.

'నాన్నా! నాన్నా!'

'రాబాబూ! కూర్చో!' ఆదరంగా పిల్చేరు రామ్మూర్తిగారు.

'రాజా మాసేవా? నాన్నా! ఎలక్షన్లో నేను గెల్చానని అక్కసుతో ఏవో కుంటి సాకులతో కోర్టుకెక్కాడు. అందుగ్గాను వడపుటి పొలం రెండెకరాలు అమ్మేడట. నేనూ వూరుకునే వాణ్ణి గాను. అవసరమయితే హైకోర్టు దాకానా వెళ్తానే! మీరయినా చెప్పండి. లేకపోతే వాడి నాశనం తప్ప జాలిగాని వదల్ను. ఈ గబగబా అనేసి వచ్చినట్టే వెళ్ళిపోయేడు చంద్రం దూకుడుగా. సీతామహాలక్ష్మి భయంగా, జాలిగా చూసింది భర్త వంక.

రామ్మూర్తి గుడ్లనీరు గుడ్లలో కుక్కుకున్నాడు.

మర్నాడుదయం రామ్మూర్తి పళ్ళు తోముకుంటున్నాడు వేపపుల్లతో. బావి దగ్గర ఏదో గలభాగా అయింది. పెద్దగా కేకలు వినపడ్డాయి, వీధులో. గబగబా రాజా వరుగెత్తుకు వచ్చాడు, రామ్మూర్తి దగ్గరకి.

'నాన్నా! చూశావా?'

'ఏమిటి బాబూ!'

'ఇక సహించి వూరుకునేది లేదు.'

'ఏమయింది?'

'ఆ బావి తవ్వించింది కాదు. అది వుమ్మడి బావి ఇంటిబావి. అందులోని నీళ్ళమీద నాకూ అంత హక్కూ వుంది. కాదంటానికి వాడెవడు? మొన్న మా సుబ్బయ్య వచ్చి, నా వయిపు నుంచి బావి లోంచి నీళ్ళు తోడుకుంటున్నాడట! అవతల మీ పెద్ద కొడుకు వచ్చి నుంచుని 'నీళ్ళు చేదుకోటానికి వీలు లేదు' అన్నాడట. 'రాజా వాదుకోమన్నాడు' అని సుబ్బయ్య అంటే వినిపించుకోక సుబ్బయ్యమీద కలియబడ్డాడు. ఇదేంటి? సుబ్బయ్య నా వాడు. నా మనిషి. నా బావిలోంచి నీళ్ళు తోడుకోటానికి సుబ్బయ్యకి అన్ని హక్కులూ వున్నాయి. కాదంటానికి వాడెవడు?'

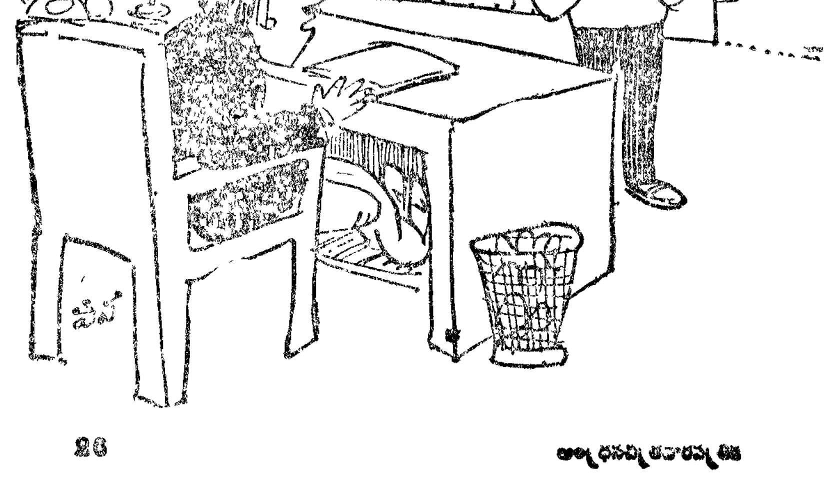

ఇల్లో, ఇక్కడ కొట్టుడ్ని పొడిచి పొగిడి కొట్టి, కొంత పని చెయ్యగూడదు! ఇట్లా అయితే వచ్చేది చెయ్యి దాటి పోతుంది. అలాగయితే ఎగిరి పోతాయి. మీ ఇష్టం.' అన్నాడు రాజా పొగరు గ్రక్కుతూ.

'బాబూ! పెద్దవాళ్ళే. ఒకమాట చెబుతాను, వింటావా?' అన్నారు రామ్మూర్తిగారు కన్నీళ్ళు కళ్ళల్లో మాటున దాచుకుంటూ.

'వినను వినమగాక వినను. ఆ ఎలక్షన్లలో నేనేగా అంత మోసం చేశాడు! ఇప్పుడు ఈ గొడవలు. ఇట్లా ఎంతో కాలం జరగదు. జాగ్రత్త!' అని గద్దిస్తూ వెళ్ళిపోయేడు రాజా.

రామ్మూర్తిగారు అయోమయంగా భార్య వంక చూశారు.

సీతామహాలక్ష్మమ్మ కన్నీరు చీర చెంగుతో తుడ్చుకుంటోంది.

'వెళ్ళండి, ఆ గొడవేమిటో చూసి ఇద్దరికీ నచ్చ చెప్పిరండి, అంది.'

రామ్మూర్తి చేతికర్ర తీసుకుని వీధిలోకి వచ్చేడు.

బావి దగ్గర ఎవ్వరూ లేరు.

వీధిలో పెద్ద గలాటా జరుగుతూంది.

జనం గుమిగూడి వున్నారు. అందరి ముఖాలలో ఆవేశకావేశాలు నిండి వున్నాయ్. వాతావరణం ఉద్రేక పూరితంగా వుంది.

ఆ జనం మధ్యలో చంద్రం నుంచుని గట్టిగా అరిచి రంకెలు వేస్తున్నాడు. అతని చేతిలో లావు పాటి కర్రగాలిలో ఊగుతూంది. ఎదురుగా వున్న రాజా నుంచుని వున్నాడు. అతను చంద్రం కంటే బిగ్గరగా అరుస్తున్నాడు. పొడుగాటి బాకాక్రరని పట్టుకుని కోపంతో ఊగిపోతున్నాడు రాజా. రక్తం వేడిగా పరుగులు తీస్తోంది నరాల్లో. ఏం రక్తపాతం జరుగుతుందోనని జనం గుండెలు ఉగ్గబట్టుకు వున్నారు.

'అదుగో రామ్మూర్తిగారు!'

'రామ్మూర్తిగారు వచ్చారు.'

ఒక్కసారిగా జనం దృష్టి అరుగుమీద నుంచుని వున్న రామ్మూర్తిగారి వైపు మళ్ళింది. అరుగు మీద నుంచుని గాజుకళ్ళతో చూస్తూ నుంచున్న రామ్మూర్తి కేసి ఉత్సుకతతో అనిమేషంగా చూస్తున్నారు.

ఒక్కసారి ఆవేశాలు చల్లారిపోయాయి.

చంద్రం తలవంచుకుని తన ఇంట్లోకి వెళ్ళిపోయాడు. ఉరిమిచూస్తూ రాజా నలుగురు అనుచరులతో తూర్పు వాడు వైపు వెళ్ళిపోయేడు. జనం చెదిరి పోయేరు. అదిగో అప్పుడు! రామ్మూర్తిగారు ఆ అరుగు దిగి నెమ్మదిగా గూడెం వైపు నడిచి వెళ్ళింది.

మరి కాస్సేపట్లోనే వచ్చిన పదిమంది జనాన్ని వెంటపెట్టుకుని ఆయన వెనుకనే వచ్చేడు. అప్పుడు చంద్రం ఇంట్లో లేడు. రాజా ఎక్కడికెళ్ళాడో తెలీదు.

పలుగులూ, పారలూ, తట్టలూ పట్టుకుని బావి పూడ్చబోయేంతలో సీతామహాలక్ష్మి వచ్చి చెప్పింది. రామ్మూర్తి స్వయంగా పని చేయిస్తున్నారన్న సంగతి తెలుసుకుని చెప్పి, నోరూ మొహం కొట్టుకుని విహ్వలించింది, గుండెల్లో బాధ లావాలా పొంగగా.

ఆమె మాటలకి భయపడి నర్సింహ తన

[illegible] తీసుకుని వెంటనే వెళ్ళిపోయాడు. ఆ [illegible] [illegible] విని పక్కింటి వింటున్నా క్రుంగి పోయేడు. సీతామహాలక్ష్మమ్మ తప్పు చేసిందంటే నమ్మ [illegible] వుంటున్నాడు.

రామ్మూర్తిగారు అవాక్కయి అయిపోయారు. సీతామహాలక్ష్మమ్మ అలాగే అయింది. బాధగా తల వంచుకుని రామ్మూర్తిగారు పెరట్లోకి వెళ్ళి పోయి కూర్చున్నారు. విస్తారమైన చెట్టుకింద వాలుకుర్చీలో ఒరిగి [illegible] [illegible]. తను తొందరపడ్డానని [illegible] ఇంత సాహసం చెయ్యటానికి తనకి మనసెలా ఒప్పింది?! ముందీ వెనకా ఎందుకు ఆలోచించలేక పోయేడు? అని తర్కించుకుని తల బాదు కున్నారు రామ్మూర్తి.

* * *

రామ్మూర్తిగారు ఇంటికి వచ్చేసరికి బాగా ప్రొద్దు పోయింది. భార్య ఆయన కోసం చూస్తూంది.

"కాళ్ళు కడుక్కురండి. భోజనం వడ్డిస్తాను.'

"నా కాకలిగాలేదు సీతా! నువ్వు తిను."

సీతామహాలక్ష్మి బాధతో విలవిల్లాడి పోయింది. "నన్ను క్షమించండి. ఇందాక వాళ్ళందరి ముందు మీకు తొందరపడ్డాను. మీరే శిక్ష విధించినా సంతోషంగా పడతాను. ప్రొద్దునగా కొద్దిగా ఎంగిలి పడ్డారు. ఇప్పుడక్కర్లేదంటే మాత్రం! ఎలా వప్పుకుంటాను? నన్నేమయినా చెయ్యండి మీకు మాత్రం ఈపూట అభోజనం ఉంటానికి వీల్లేదు.

"అదిగాదు సీతా! నువ్వేం తప్పుచెయ్యలేదు. నేనే తొందరపడ్డాను. నువ్వు చెప్పిందే నిజం. నా మనసేం బాగాలేదు. నాకు నీమీద కోపం లేదు." రామ్మూర్తి

ఇంటి బావి

గారు గొణిగారు. ఆయన పాలావద్ద కూర్చుంటారు. [illegible] గజాన్ని నెమరు వేసుకున్నారు.

కాసేపటికి, భార్య బలవంతంమీద లేచి [illegible] మెతుకులు కొరికారు రామ్మూర్తి.

సీతామహాలక్ష్మి అన్నీ సర్దుకుని వచ్చేసరికి బాగా ప్రొద్దుపోయింది. అప్పటికి రామ్మూర్తిగారు నిద్ర కొరిగి పోయారు. ఆపూట అభోజనంగానే వుండి పోయింది ఆమె. ఏం బాగుండలేదు. మనస్సు స్థిరత్వం కోల్పోయి ఆవేళ తను భర్త మనస్సుని బాధ పెట్టింది. తన వుద్దేశ్యం తప్పుగానీ, రైటుగానీ, అది వేరే సంగతి. అందుకే ప్రాయశ్చిత్తం కోసం తాన్తై ఆ శిక్ష విధించుకుంది ఆమె.

ఆ రాత్రి బాగా వర్షం కురిసింది. ఆకాశమంతా నల్లగా కారు మబ్బులు పట్టాయి. ఉరుములు కటిక చీకటి. ప్రపంచం దద్దరిల్లి పోయింది. తెల్లార గట్ట సీతామహాలక్ష్మమ్మగారికి పీడకలలు వచ్చాయి. తను ఒంటరిదయిపోయినట్టు తనమీద పిడుగుపడి మధ్యలో చెరియలు ఇచ్చినట్టు, బావి పూడిపోయి నట్టు, అక్కడంతా జిల్లేళ్ళు మొలిచినట్టు!. . .

సీతామహాలక్ష్మమ్మగారు భయపడింది. లేక లేసింది. కలవరించింది. పలవరించింది. బాధపడింది కళ్ళు ఉబ్బిపోయేలా ఏడ్చింది నిద్రలోనే. తర్వాత మెలకువొచ్చింది. తిరిగి నిద్రపట్టలేదు. ఎంత భయం కరమయిన కల!

"ఏమండీ! ఏమండీ!" రామ్మూర్తిగారిని పిల్చింది ఆమె. ఎన్నిసార్లు పిలిచినా సమాధానంగా రామ్మూర్తి గారు బదులు పలకలేదు. నిద్రమత్తు వల్లనేమో అని సరిపెట్టుకుందామె.

కొంచెంకొంచెం మసక వెల్తురు వ్యాపిస్తూంది. ఇంకో అరగంటలో తెల్లవారపోతున్నది. రోజూ ఆ సరికి రామ్మూర్తిగారు లేచి భాగవతం పద్యాలు పాడుకునేవారు. ఇవాళ ఆయన్ని నిద్ర లేపినా లేవనే లేదు. ఇంకా కుండపోతగా వర్షం కురుస్తూనే వుంది. లేవగానే రామ్మూర్తి స్నానం చేస్తారు! నీళ్ళు తెద్దా మని కడవ తీసుకుని బావి దగ్గరకు వెళ్ళింది సీతా మహాలక్ష్మమ్మ. బావికి అవతలగా నడవలో పెద్ద గుంట వుంది. నిన్నటి దాకా ఆగుంట అక్కడలేదు. ఆ గుంటలో నిలబడి వర్షంలో తడుస్తూ మట్టి తవ్వి గంపకెత్తుతున్నాడు ..... రాజా, తల్లిని చూడనే లేదు. ఏమిటిది? అప్రక్కన మరో మని షెవరు?!

ఆమె గుండె వెయ్యి ముక్కలయినట్లు బాధ పడింది. గుండెలుగ్గబట్టుకుని తూలుతూ వాల్చ గడుగులేసి బావి దగ్గర నిలబడింది. అవతలి వయ్పు నుండి ఏదో ఆకారం కదిలింది. నెత్తిమీద తట్టని బావిలోకి వూపిందా ఆకారం. దభీమని చప్పుడు. ఆ మసక వెల్తురులో పెద్ద కొడుకు అట్నుంచి ఆమెను గుర్తు పట్టాడు. "ఎవరది? అమ్మా నువ్వా!" అన్నాడు. అతని వెనుక తట్టంతో మన షులు!

ఆమె, గాజు కళ్ళతో అతన్నే చూస్తూ వుండి పోయింది.

మరుక్షణం చూపు మరల్చి బావి వయిపు చూసింది ఇటు తిరిగి రాజాని చూసింది. అప్పటికే బావి మట్టితో సగంవరకు పూడిపోయింది. ఆమె గుండె పగిలిపోయింది!

కూలిపోయిన ఇల్లులాగా, చవుడుపారిన నేలలాగా జిల్లేళ్ళు మొలిచిన దొడ్డిలాగా దీనంగా కన్పడింది మట్టితో నిండుతూన్న బావి! నెత్తిమీద తట్టతో రాజా దగ్గరకొచ్చాడు. "అమ్మా!"

"అమ్మా!"

ఆమెను గుర్తుపట్టిన ఆరెండు ఆకారాలు చెరో వయిపునుంచీ ఆమెను పిలిచేయి.

ఒక్కసారిగా ఆమె శరీరం పట్టు తప్పింది.

విరుచుకుని మొదలు నరికిన చెట్టులాగా పడి పోయింది సీతామహాలక్ష్మమ్మ. మరు నిముషం నూతి పళ్ళేనికి కొట్టుకున్న ఆమె తలనుంచి రక్తం వరదలయి చిమ్మింది. అచేతనంగా పడిపోయింది సీతామహాలక్ష్మమ్మ.

ఆమె గుండె రెండు ముక్కలు అయ్యింది. ఆ బాధకి తట్టుకోలేక, ఆమె హంసను శరీరాన్ని వొదిలి, హంసలాగా ఆకాశమార్గాన వెతుక్కుంటూ పోయింది. పైన తనకోసం నిరీక్షిస్తూవున్న మరొక ఆత్మలో లీనమయిన తరువాతగాని ఆమె మనస్సుకి శాంతి చేకూరలేదు. అక్కడ 'రామ్మూర్తి'గారు మునారు ఆయిదారు గంటలుపాటు భార్యకోసం ఎదురు చూస్తూ ఆగిపోయేడు. ●